Rok IX[ty]. Nr. 21.

Szkółka niedzielna

Módl się i pracuj, a będziesz szczęśliwy.

Leszno. — *Niedziela druga po Zielonych Świątkach*, dnia 25. Maja 1845.

Religia.

O poświęceniu kościoła.

Wspaniałe są obrzędy naszéj świętéj Religii i wielkie czynią wrażenia na umysłach ludzi, bo są pełne znaczenia i unoszą serce do Boga, byle tylko Wierni nie patrzeli się na nie okiem ciekawości, ale wiary i pobożności. Do tego potrzeba znać ich znaczenie, i cel, na jaki są postanowione i wprowadzone. O ileby to pożytku przyniosło, gdyby obrzędy kościoła naszego częściéj były ludowi tłumaczone, objaśniane i wykładane! wieleby się to przyczyniło do obudzenia w nim żywéj wiary. Tą myślą powodowani, umieszczamy wykład obrzędów, przy poświęceniu kościoła używanych, iie że poświęcanie przez Biskupów świątyń Pańskich na nowo ożyło, co jest znakiem lepszéj przyszłości.

Kościół jerozolimski, przez Konstantyna W. zbudowany, i od Biskupów z wspaniałemi obrzędami, jak mówi Euzebiusz, poświęcony, piérwszym jest w historyi kościelnéj przykładem publicznego świątyń Pańskich poświęcenia: lecz obrządek tego poświęcenia piérwszy raz użyty, bez wątpienia wprzód, w czasie prześladowań, używany był prywatnie, i słusznie wyprowadzony jest z apostolskiego ustanowienia. Liczne obrzędy przy poświęceniu kościoła odprawują się. Wiele z nich znajdujemy *in Sacramentaria* Grzegorza W., inne były późniéj przydane.

Przygotowanie do obrzędów.

W wigilią poświęcenia kościoła, Duchowieństwo, Lud i Biskup pościć powinni. W tenże sam dzień Biskup kości Świętych (relikwije), które mają być złożone w ółtarzu, składa w naczyniu i zamyka, z opisem autentycznym, że je tam złożył. Relikwije te wystawują się pod namiotem, w bliskości kościoła; goreje przy nich światło, i Kler zebrany odprawuje tam jutrznią ku czci ŚŚ., których są te relikwije. Zostawują się one na témże miejscu przez noc.

Zaczęcie obrzędów.

W dzień obrzędu poświęcenia, przybywa Biskup do kościoła, i uczyniwszy potrzebne rozporządzenia, z Klerem i z Ludem udaje się na miejsce relikwij, a w kościele jeden Dyakon zostaje i zamyka się. Biskup wziąwszy na się ubiory, odmawia z Klerem siedm psalmów pokutnych, a potém udaje się do drzwi kościelnych, gdzie wzywa Ducha S., aby pobłogosławił tak wielkiemu dziełu; poczém klęka i odmawia litanią do Wszy-

stkich ŚŚ., a przed temi słowami: „Od wszego złego wybaw nas Panie,“ błogosławi wodę i sól, i kropi nią najprzód Lud w około stojący, a potém ściany kościoła, trzy razy go obchodząc. (1)

Piérwszy raz idąc po prawéj stronie, kropi raz najwyższą ścianę, drugi raz cmentarz, mówiąc: „w imię Ojca i Syna i Ducha Ś. Amen.“ Wróciwszy na miejsce, odmawia modlitwę, prosząc Boga, aby raczył przyjąć w opiekę tę świątynią; poczém końcem pastorału uderza we drzwi, mówiąc: „Otwórzcie książęta bramy wasze, i podnieście się bramy wieczne, a wnijdzie Król chwały.“ Dyakon zaś w kościele będący, pyta się: któryż to jest Król chwały? Biskup odpowiada: „Pan mocny i potężny, Pan potężny w boju.“

Powtórnie Biskup obchodzi kościół, kropiąc ściany od fundamentów, a powróciwszy czyni modlitwę, prosząc o jedność i pokój dla tych wszystkich, którzy do tego kościoła pod rządem jednego Pasterza zgromadzać się będą. Poczém mówi powtórnie: „Otwórzcie książęta bramy wasze i t. d.“ Dyakon jeszcze nie otwiera.

Trzecie kropienie odprawia Biskup podobnież (2), ale idzie po lewéj stronie, i kropi środek ścian i cmentarz, a powróciwszy czyni modlitwę, prosząc Boga, aby raczył pobłogosławić, cokolwiek on błogosławić będzie, i oddalił napaści szatańskie, a przybytek ten stał się mieszkaniem Aniołów. Uderza potém pastorałem we drzwi (3) i mówi jako wyżéj; a gdy Dyakon zapytuje: któryż to jest Król chwały? Biskup z całém Duchowieństwem odpowiada: „Pan zastępów, ten ci jest Król chwały. Otwórzcie, otwórzcie, otwórzcie.“ Po tym rozkazie, czyni Biskup znak krzyża na progu pastorałem, mówiąc: „Oto znak krzyża, niechaj znikną wszelkie potwory.“ Na te słowa drzwi się otwierają. Któż nie widzi w tym obrzędzie otwartych bram nieba mocą zwycięzkiego krzyża? Słowa tu użyte są z Psalmu 23., który śpiéwany był przez chóry na przemiany, gdy z domu Obededoma wnoszono arkę do przybytku na Syonie.

Wniście do kościoła. Litania do Wszystkich Świętych. Alfabet.

Po otworzeniu drzwi, Biskup z Duchowieństwem wchodzi do kościoła, a Lud zewnątrz zostaje. „Pokój temu domowi!“ mówi Biskup. Przy wniściu twojém! mówi Dyakon, a Kler odpowiada: Amen. Biskup na środku kościoła intonuje: Veni creator; po którego ukończeniu klęka i mówi z Klerem Litanią do Wszystkich ŚŚ.; a po tych słowach: „abyś wszystkim wiernym zmarłym wieczne odpocznienie dać raczył;“ wstaje, żegna kościół i ołtarz, mówiąc: „abyś miejsce to przytomnością twoją nawiedzić raczył; abyś na straż onego Aniołów przeznaczyć raczył; abyś kościół i ołtarz ten, który się poświęca ku czci twojéj i imieniowi N., pobłogosławić i poświęcić raczył.“ Przytomni na to wszystko odpowiadają: wysłuchaj nas Panie!

Pouczynionéj nareszcie modlitwie, Kler śpiéwa kantyk: Benedictus; a Biskup na posadzce kościoła, na popiele, na krzyż posypanym, kreśli litery greckie i łacińskie końcem pastorału. (4).

(1) Kropienie wodą kościoła, przy poświęceniu onego, chrzest kościoła duchownego, to jest Wiernych, wyraża.

(2) Kropienie potrójne, do potrójnego kropienia lub zanurzenia we chrzcie stósuje się.

(3) Pastorał władzę Biskupią oznacza; a uderzenie, rozkaz.

(4) Przez liter pisanie wyraża się naucza-

Święcenie wody i dalsze modlitwy.

Po napisaniu alfabetu zbliża się Biskup do ółtarza i poświęca wodę, sól, popiół i wino, każde z osobna, poczém miesza je ze sobą i czyni dalsze modły, prosząc Boga o wylanie na ten przybytek Boży łaski i obfitego błogosławieństwa; (5) idzie ku drzwiom kościelnym i pastorałem na nich czyni znak krzyża ś. (6), odmawiając daléj modlitwę i prosząc Boga, dla uczęszczających do tego przybytku o pokój, pomyślność, trzeźwość, skromność, miłosierdzie i oddalenie wszelkich złych przygód. — Powróciwszy przed ółtarz, odmawia inną modlitwę, prosząc Boga, aby ten przybytek raczył pobłogosławić i strzedz.

Zaczęcie poświęcenia ółtarzów.

Przystąpiwszy Biskup do ółtarza, umaczawszy palec w święconéj wodzie, czyni krzyż na środku, toż na czterech rogach kamienia, który ma służyć na ółtarz; poczém obchodzi ółtarz siedm razy, kropiąc święconą wodą; (7) gdy tym czasem Kler odmawia Psalm: Miserere mei Deus. Po każdych trzech strofach jego powtarzają antyfonę: Asperies me. Pokropiwszy ółtarz, (8) obchodzi trzy razy kościół wewnątrz i kropi ściany, a potém pawiment, zaczynając od wielkiego ółtarza ku drzwiom, potém formując krzyż; stanąwszy nareszcie na środku, rzuca wodę na wschód, zachód, południe i północ (9), odmawia na témże miejscu dwie modlitwy na uproszenie łaski miłosierdzia dla wszystkich, którzy przychodzić będą do tego kościoła na modlitwę. Śpiewa nareszcie lub odmawia Prefacyą, któréj treść następująca: „Niechaj wstąpi na ten kościół (10) święty Duch twój, w siedmiorakie dary obfitujący; wysłuchaj prośby w tym domu imienia twego wzywających. Z pokorą Cię prosimy, abyś go oczyścił, pobłogosławił i poświęcił. Niechaj tu Kapłani sprawują ofiary, wierni składają swe modły; niechaj tu składają ciężar grzechów, życie naprawują i t. d.“ Poczém udaje się Biskup przed ółtarz i tam święconą wodą zaczynia wapno potrzebne do spojenia ółtarza i onoż błogosławi. Resztę wody wylewa się około ółtarza (11).

Processya z relikwijami w około kościoła.

Udaje się Biskup z Klerem processyonalnie na miejsce relikwij, i tam uczyniwszy zewnątrz i wewnątrz namiotu modlitwę, wraca się ku drzwiom kościoła, a Kapłani na przyzwoitém nosidle niosą relikwije; od drzwi processya obchodzi w koło kościoła, a Lud śpiewa: Kyrie elejson. Gdy processya wróci przede drzwi, Biskup przemawia do Ludu o poświęceniu kościołów, upomina Lud do uszanowa-

nie; grecki i łaciński alfabet, w tém godle użyty, że te dwa języki najpowszechniejsze były w kościele. Trzeba tu uważać, że kościół wiele tu wyraża obrzędów Chrzest oznaczających, a przed chrztem nauczano początków wiary.

(5) Woda i sól wyraża Chrzest; popiół pokutę; wino łaskę, wlewającą się przez Chrzest i Sakrament Pokuty.

(6) Krzyż na środku oznacza mękę; wodą czyniony, że chrzest z męki Chrystusa moc bierze; inne na czterech rogach, że cały świat męką Chrystusa odkupiony i do odrodzenia przez chrzest wezwany.

(7) Znaczenie, że na chrzcie udziela się siedmioraka łaska Ducha ś.

(8) Tego kropienia to samo znaczenie, co i zewnętrznego.

(9) To jest na wszystkie strony, że cały świat do chrztu wezwany.

(10) Na Wiernych. Przenośnia.

(11) Woda ta święcona bywa tylko do wymienionych obrzędów. Resztę wylania oznacza, według Remigiusza i Iwona, że po dopełnieniu, co jest przepisano względem poświęcenia Wiernych, resztę, to jest: wewnętrzne poświęcenia, Bogu się zostawuje.

nia miejsc świętych, do przykładania się ku ich ozdobie i oddawania należytości Kapłanom. (12) Każe tym końcem Archidyakonowi czytać wyroki Soboru trydenckiego przeciw grabieżcom rzeczy kościelnych, i niewypłacającym należących się danin. Po przeczytaniu obraca mowę do Fundatora, jeśli jest przytomny, pyta go o dochody kościołowi wyznaczone, zaleca go modlitwom Wiernych, i uwiadomia go o prerogatywach jego (13). Poczém następuje modlitwa i namaszczenie drzwi krzyżmem.

Wniście do kościoła.

Po namaszczeniu drzwi, otwierają je, i processya (z Ludem) wchodzi do kościoła. Relikwije składają się w bliskości ółtarza, a Biskup po uczynionéj modlitwie namaszcza to miejsce w ółtarzu, (grób), w którém mają być złożone, i składa je tamże; także kamień, którym mają być nakryte, namaszcza od spodu, i nim relikwije przykrywa. Rzuca kielnią wapno, a rozpoczętą robotę kończy mularz, spajając kamień z ółtarzem; poczém Biskup namaszcza krzyżmem kamień pokrywający relikwije i kadzi ółtarz ze wszystkich stron. W modlitwie zaraz następującéj prosi Boga, aby modły Wiernych wstępowały aż do tronu jego, tak jak się podnosi ten dym; aby raczył wyświadczyć miłosierdzie tym wszystkim, którzy ofiarować będą, albo stawać się uczestnikami ofiar czynionych na tym ółtarzu.

Po téj modlitwie, czyni Biskup pięć znaków krzyża, kadząc turybularzem, to jest: na środku i po czterech rogach ółtarza; oddaje turybularz Kapłanowi, aby obchodząc ółtarz kadził, on zaś namaszcza ółtarz oliwą Katechumenów, czyniąc krzyż na każdym z pięciu krzyżów, to jest na środku i na rogach ółtarza wyrytych; poczém znowu je kadzi i stósowną modlitwę odmawia: powtarza drugi raz toż namaszczenie i kadzenie. — Czyni podobnież namaszczenie trzeci raz, ale już krzyżmem ś. (14) Nareszcie wylewa oliwę Katechumenów i krzyżmo na ółtarz, miesza je, i naciera całą mensę ółtarza. W czasie tych wszystkich obrzędów Kapłani nieustannie śpiewają lub odmawiają antyfony i psalmy.

Namaszczenie krzyżów na ścianach.

Po namaszczeniu ółtarza namaszcza krzyżmem dwanaście krzyżów na ścianach, i po każdém namaszczeniu kadzi je; na każdym z tych krzyżów świeca goreje. (15).

Dokończenie konsekracyi ółtarza.

Powraca Biskup do ółtarza, błogosławiwszy dwadzieścia pięć ziarn w większych cząstkach kadzidła, na każdym krzyżu mensy układa po pięć ziarn, formując krzyż; na tych krzyżach kładzie małe stoczki, także w krzyżu urobione, i zapala je. Stoczki gorejąc kadzidło trawią, a Biskup poklęknąwszy zaczyna hymn: V e n i c r e a t o r. (16) Po stósownych modlitwach przystępuje Biskup ostatni raz do namaszczenia ółtarza: namaszcza zaś go od spodu i po czterech rogach, jak się mensa spaja z podstawą.

(12) Dziesięciny i inne należności, mianowicie, które fundusz kościoła składają.

(13) Ma godniejsze miejsce w kościele i na uroczystych processyach; w ubóstwie ma prawo być zasilonym z funduszów kościoła, który uposażył. Te są przywileje, czyli prerogatywy Fundatora. Obowiązek bronić kościoła i funduszów.

(14) Te wszystkie namaszczenia wyrażają obrzędy przy chrzcie, czyli poświęcenie kościoła duchownego.

(15) Kościół jest Apostolskim, a dwunastu było Apostołów. Jerozolima niebieska na murach ma dwanaście imion Apostołów. Kościół więc poświęcony, jest figurą owego górnego kościoła niebieskiéj Jerozolimy.

(16) Te ziarna kadzidła palące się, oznaczają modlitwę; w krzyż formowane, na znak, że ta modlitwa dzielność ma z męki Chrystusa.

Nakładem i drukiem *Ernesta Günthera* w Lesznie. — (Redaktor: X. *T. Borowicz.*)